

Herinneringen van een kraamverzorgster

61 jaar geleden zat ik in de opleiding voor kraamverzorgster. Ik was twintig en het kramen ging toen wel een beetje anders dan nu. Daar wil ik graag over vertellen.

De opleiding was in Wassenaar en duurde drie maanden. Al die tijd zat je intern. Na de opleiding werd je in het diepe gegooid: onder leiding van een docent mocht je mee naar de bevallingen. Mijn lerares had het altijd over de koude kant. De schoonmoeders! Daar had ze ook wel een beetje gelijk in want vaak bemoeide schoonmama zich overal mee. Ik was jong dus zo'n oma er bij was ook voor mij een ramp.

Als je naar een bevalling moest ging 's nachts de bel op je kamer. Dat was de taxi, die haalde je op want je had nog geen auto. Ik woonde op kamers, dus met gebruik van de deurbel werd het hele huis wakker. Dus je moest een eigen bel. Ik had echter geen rooie cent daarom kreeg ik hem van het kraamcentrum. Ja, het was een armoedige tijd. Maar wel een leuke. Je ging naar grote en kleine gezinnen, ieder met hun eigen gewoontes.

Met zeven maanden moest de kraamvrouw het kraampakket klaar hebben. Maar soms lukte dat niet. Was daar gewoon geen geld voor, dus moest je improviseren. Iedereen had wel een stapeltje oude kranten, dat werd dan, met een oud laken erom, het kraammatras.

De bevalling werd meestal gedaan door een vroedvrouw. Onze taak was het om alles klaar te zetten. Warm water, de babykleertjes om de kruik, enzovoort. Ook ondersteunde je de kraamvrouw zo goed mogelijk. En de kraamheer, want die was altijd zenuwachtig. Als alles klaar stond was het afwachten. Soms komt een baby snel, soms duurt het langer. Ik zat in Delft eens bij een studentenechtpaar voor hun eerste kindje. Dat duurde.... En duurde..... Uiteindelijk is die vrouw meer dan vierentwintig uur bezig geweest.

Als de baby geboren was werd het naveltje met een touwtje afgebonden en ging er Dermatol en een gaasje omheen. Maar er waren gezinnen die achter elkaar kinderen kregen. Die wisten die gaasjes gewoon uit. Even strijken en "De zestientjes" waren weer bacterie vrij. Weggooiluiers waren er in die tijd natuurlijk nog niet. Dus je had altijd veel was. En een wasmachine was in die tijd nog een zeldzaamheid. Alles ging in een wasteil op het vuur. En had je mazzel was er een houten box met een wringer.

Na de bevalling kreeg de kraamvrouw een sluitlaken om die een paar dagen moest blijven zitten. Er was één arts waarvan de dames zelfs minstens vijf dagen in bed moesten blijven. Uiteraard wilden sommigen er al eerder uit maar dan was het: "Heb je haast? Moet je met de trein mee."

Tegenwoordig gaat de kraamvrouw veel eerder uit bed. Maar een eis is wel dat ze beneden bevallen. Veel makkelijker en is nu ook overal warm water voor handen en diverse machines voor het huishoudelijk werk. Dat was 'In die goeie oude tijd' vaak héél anders. Ik had eens een gezinnetje waarbij ik steeds een heel steil trappie op moest. Boven was geen water, geen po, niks. Dus moest ik steeds met water of po dat smalle trappie op. Moesten ze beneden bevallen veegde ik het hele dressoir leeg en daar kwam de weegschaal op, het mandje met luiers, de babyolie en alle andere dingen. En dan zette ik een dienblad in de keuken met kopjes vast klaar voor de kraamvisite, want het servies stond vaak ergens in een kast weggeborgen. Daarnaast had elke kraamhulp zijn eigen gewoontes. De mijne waren om zo nodig meteen alle lege (melk)flessen schoon te spoelen, (vaak stonden die vuil in het aanrechtkastje), en de suikerpot en jus pan gaf ik ook meteen een goede beurt.

Ja, je kwam van alles tegen. Een gezin herinner ik me nog goed. De vrouw was zwanger van het vijfde kind. Die hadden wel zo'n ouderwetse wastobbe in de hoek staan, maar nergens stromend water. Wel was er een regenput, daar haalde die man elke keer een paar kannen water uit. Ook was er een groentetuin. Met enkel andijvie. Dus ik dacht vandaag maak een keer rauwe

andijviestamppot, morgen kook ik de groente en de derde dag maak ik andijviesla. Maar dat was niet geroid. Dat vond die man maar niks, die wilde elke dag gewoon gekookte andijvie eten. Arme kinderen.....

Ja, hoe men financieel zat, daarvan had je geen idee. Je zette gewoon de toring naar de nering. Maar er waren ook 'rijke' mensen hoor. Een gezin daarvan staat mij ook nog helder voor de geest. Of beter gezegd: De kraamvisite daar.

Normaal is het al bijna geen doen, al die visite tussendoor. Je ging er natuurlijk niet bij zitten, maar allemaal beschuit met muisjes. En al die muisjes op de vloer. Of in het kokoskleed.... Goeie ziel nou. Het middagslaapje van de kraamvrouw schoot er door de visite vaak bij in. Bij dit gezin ging het om het negende en tiende kind. Een tweeling dus. Er was zowaar een geboortekaartje (een zeldzaamheid in die tijd) maar daar stond een fout in. 'Bezoek van 2 tot 4 stond er in de tekst.' Meid, meid, ik weet nog het nog precies. Hij was wethouder en ze hadden een schoenuitpoetsmachine. Zo'n gezin. De andere kinderen waren al wat ouder, zouden leuk kunnen helpen, maar: vergeet het maar! Die waren de huishoudelijke hulp gewend. Maar ik had de pech dat die net ziek was. Nou, dat werd een ramp! Kwam alle visite s' middags. Dat ging dus hartstikke verkeerd. Ja, dat waren drukke tijden.

Maar soms was het ook rustig met kramen. Werd ik ook wel eens uitgeleend. Ging ik naar Eindhoven en sliep op het kraamcentrum daar. Dat was leuk want het was weer eens wat anders. Uit die tijd herinner ik me Karelkje. Karelkje was een manneke uit een heel leuk gezin. En Karelkje was gek op chocolade pudding. Ik zie het nog voor me, hij zat op het eind helemaal onder. Ook liep daar er op een keer een muis over het dressoir. Alle kinderen gillen. Gillen! Ja, dat waren leuke dingen.

We bleven meestal tien dagen in zo'n gezin. Dat waren lange dagen, van s 'morgens acht uur tot s 'avonds 7 uur. Maar je was je eigen baas, ging je eigen gang en de mensen waren altijd dankbaar. En als je zo'n pas geboren baby in je armen hebt. Ja, dat is mooi. Heel mooi. Het was echt een heel mooie tijd, vooral achteraf. Met soms keihard werken (de kraamheer deed vroeger praktisch niks, vielen soms alleen flauw bij de bevalling) maar dat was niet de reden dat ik na zes jaar stopte met kramen. Ik wou meer. De A-verpleging in. En dat heb ik gedaan. Heel wat jaren. Was ook heel bevredigend. Maar soms denk ik nog terug aan die kraamtijd. Aan die andijvie, dat trappie, Kareltje en al die vaders, moeders en hun baby's. En af en toe denk ik die bel weer te horen. Staat de taxi weer te wachten.

Ria de Jager